

خطاهای بزرگ و بحران‌های بزرگ

مدیران سیستم بانکی و دلخوش شدن آنان به وجود چتر حمایتی بانکداری بدون ربا در کشور، لازم دانستیم که در پایان این مجموعه، با نگاهی انتقادی به برخی از ناکارایی‌های سیستم بانکی، مخصوصاً موضوع مطالبات معوق، اشاره کنیم و ضمن یادآوری نقاط ضعف و آسیب‌شناسی وضعیت موجود، مخاطرات پیش‌روی سیستم بانکی را نیز متذکر گردیم.

در همین رابطه بد نیست به عنوان مقدمه یادآور شویم که همین چند روز پیش که دولت و مجلس و بانک مرکزی از بسیج تیم‌های عملیاتی برای برخورد با مسأله مطالبات معوق سخن‌ها رانده بودند، یکی از اعضای کمیسیون برنامه و بودجه مجلس شورای اسلامی از حقایق جدی تأسفانگیز در این باره پرده برداشت، مثلاً: یک شرکت به تنهایی ۱۰۰ میلیارد تومان به بانک‌ها بدهکار است؛ ۷۰ درصد مطالبات معوق کل سیستم بانکی که علی‌الاصول باید در خدمت جمعیت ۷۰ میلیونی ایران باشد، مربوط به تنها ۱۰۰۰ نفر بدهکار "محترم" است؛ تنها ۱۰ درصد از تسهیلات اعطایی از حساب ذخیره ارزی برگشت داده شده است؛ مبلغ ۱۳ میلیون یورو تسهیلات بانکی به شرکتی پرداخت شده است که اصلاً وجود خارجی ندارد!

این نماینده دلسوز و وطن‌پرست در ادامه این مصیبت‌نامه، رقم واقعی مطالبات معوق بانک‌ها را بیش از ۵۰ هزار میلیارد تومان اعلام کرده و عدم اخذ وثیقه‌های معتبر و اخذ وثیقه‌هایی که قابل وصول نیست و وجود ارتباطات قوی با تصمیم‌گیران را به عنوان مهمترین دلایل بروز این وضع برشمرده است.

بنابراین، آن دسته از مدیران سیستم بانکی که چنین عملکردهایی دارند، آگاه باشند که در یک قایق مشبک نشسته‌اند و هیچ بادی به آنان کمک نخواهد کرد تا به ساحل رستگاری برسند، حتی اگر عملیات این چنینی خودشان را در قالب و لفاف عقود اسلامی و بانکداری بدون ربا پیچیده باشند.

سردبیر

خطاهای بزرگ از مردان بزرگ سرمایه‌زند و اقتصادهای بزرگ هم گرفتار بحران‌های بزرگ می‌شوند. بدیهی است که صبرورت این‌گونه خطاها و بحران‌هاست که حقایق را آشکار می‌سازد و راه‌های تکرار بحران‌ها را می‌بندد- یاتنگتر می‌کند.

وقوع بحران مالی اخیر در امریکا و سرایت آن به سایر نقاط جهان و شوک‌های وارده به مؤسسات مالی، موجب دلواپسی همگانی شد و مطابق اصلی که در بالا ذکر شد، تقریباً تمامی صاحب‌نظران دست به کار شدند تا این رویداد را در زیر ذره‌بین قرار دهند و به نکته‌یابی و کشف حقایق مربوط به آن بپردازند.

یکی از نکاتی که در این رابطه کشف شد و مورد توجه صاحب‌نظران قرار گرفت، مصون ماندن نسبی نظام‌های بانکی اسلامی بود، یعنی بانک‌هایی که از دریافت و پرداخت بهره خودداری می‌کنند و از قواعد بانکداری بدون ربا تبعیت می‌نمایند. یکی از شواهد تازه در باره این پدیده نیز گزارش اخیر یک مؤسسه اقتصادی بین‌المللی (The Banker) است که از ارتقای رتبه چند بانک ایرانی در رده بندی‌های جهانی حکایت می‌کند و بر این نکته انگشت تأکید می‌گذارد که بانک‌های ایران تا حدودی از بحران مالی جهان در امان مانده‌اند و در حالی که بانک‌های کشورهای توسعه یافته طی سال گذشته با زبان‌های شدید مواجه شده‌اند، سود حاصل از فعالیت بانک‌های ایران افزایش یافته یا ثابت باقی‌مانده است.

مجموعه این قضایا موجب شدند تا بخش ویژه این شماره را به رابطه بین بانکداری بدون ربا و موضوع بحران‌های اقتصادی اختصاص دهیم. بنابراین، آنچه در این صفحات آمده است، کوششی است برای پاسخ دادن به این پرسش‌ها که آیا بانکداری بدون ربا در برابر بحران‌های مالی مصونیت دارد؟ آیا مالیه اسلامی می‌تواند به حل بحران مالی جهانی کمک کند؟ و آیا بانکداری بدون ربا و کاربرد روش مشارکت در سود و زیان، می‌تواند از بروز بحران یا تشدید و توسعه دامنه آن بکاهد؟

البته برای پرهیز از خودبینی ناشی از آسوده خیالی